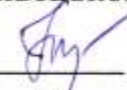


ЧЕРНІВЕЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД «ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ
ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ»

СХВАЛЕНО

вченою радою Комунального закладу
«Інститут післядипломної педагогічної
освіти Чернівецької області»

Голова ВР  Наталія КУРИШ

Протокол № 3 від 17.06 2026 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор Комунального закладу
«Інститут післядипломної
педагогічної освіти Чернівецької
області»  Наталія КУРИШ



ПРОГРАМА
СПЕЦІАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ АСИСТЕНТА УЧНЯ (ДИТИНИ)
З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ

Укладачі:

Чередюк О.В., методист
ресурсного центру з
підтримки інклюзивної освіти
КЗ «ІППОЧО»

Рецензенти:

Цуркан М.В., завідувач кафедри
педагогіки, психології та теорії
управління освіти КЗ «ІППОЧО», доктор
педагогічних наук, професор

Тимчук Л.І., завідувач кафедри
педагогіки та соціальної роботи ЧНУ ім.
Ю. Федьковича, доктор педагогічних
наук, професор

Освітня програма вводиться в дію

з «18» червня 2026 р.

(наказ від 18.06.2026 № 94/од)

Чернівці – 2026

Розробник: Комунальний заклад «Інститут післядипломної педагогічної освіти Чернівецької області» (Чередюк О.В., методист ресурсного центру з підтримки інклюзивної освіти Комунального закладу «Інститут післядипломної педагогічної освіти Чернівецької області»)

Напрямок підвищення кваліфікації: забезпечення додаткової підтримки в освітньому процесі дітей з особливими освітніми потребами, створення безпечного та інклюзивного освітнього середовища та особливості (специфіка) інклюзивного навчання.

Розроблено на основі типової програми:

Типова програма спеціальної підготовки асистента учня (дитини) (наказ МОН від 08.06.2023 № 708)

Термін дії програми: п'ять років з переглядом програми за потреби.

Рецензенти:

Цуркан Марія, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки, психології та теорії управління освітою Комунального закладу «Інститут післядипломної педагогічної освіти Чернівецької області»

Тимчук Людмила, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки та соціальної роботи Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Актуальність програми. Програма спеціальної підготовки асистента учня (дитини) особливими освітніми потребами розроблена відповідно до державної політики професійного розвитку педагогічних працівників, а також згідно з законодавством (Законів України «Про професійний розвиток працівників», «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», Концепції державної системи професійної орієнтації населення; наказу Міністерства освіти і науки України від 17 листопада 2021р. №1236 «Про затвердження Умов допуску асистента учня (дитини) до освітнього процесу для виконання його функцій та вимог до нього», зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 21 січня 2022 р. за №73/37409 (далі – Наказ № 1236)» зі змінами, постанови Кабінету Міністрів України від 10 квітня 2019 № 530 «Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах дошкільної освіти» (зі змінами), постанови Кабінету Міністрів України від 15 вересня 2021 № 957 «Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти» (зі змінами).

В умовах розбудови системи освіти в Україні, упровадження державних стандартів освіти пріоритетності набувають питання забезпечення рівних можливостей для здобуття якісної освіти усіма дітьми. У зв'язку з цим увиразнюється потреба створення в закладах дошкільної та загальної середньої освіти безпечного, безбар'єрного, інклюзивного середовища для організації інклюзивного навчання. Реалізація визначених положень можлива за умови розроблення єдиної системи, яка спрямована на задоволення освітніх потреб дітей з особливими освітніми потребами та наявності висококваліфікованих фахівців, здатних організувати освітній процес на засадах суб'єктності, здійснювати супровід та надавати підтримку цій категорії осіб в партнерстві з усіма учасниками освітнього процесу.

Відповідно до пункту 7 статті 26 Закону України «Про повну загальну середню освіту» асистент учня (дитини) допускається до участі в освітньому процесі для виконання його функцій виключно за умови проходження спеціальної підготовки, що підтверджується відповідним документом.

Метою програми є формування в асистентів учня (дитини) компетентностей щодо супроводу під час інклюзивного навчання осіб з особливими освітніми потребами, забезпечення якісного навчання осіб з особливими освітніми потребами та створення в закладі освіти безпечного та комфортного освітнього середовища.

Цільова група: особи, що планують виконувати чи виконують функції асистента учня (дитини) для осіб з особливими освітніми потребами, що навчаються у закладах дошкільної та позашкільної освіти, а також у закладах освіти, які забезпечують здобуття повної загальної середньої освіти .

Обсяг програми: 15 годин (0,5 кредиту ЄКТС).

Особливості реалізації програми: немає.

Форма підвищення кваліфікації: інституційна (очна, дистанційна, очна з використанням можливостей дистанційних технологій навчання).

Мета підвищення кваліфікації: формування в асистентів учня (дитини) компетентностей щодо супроводу під час інклюзивного навчання осіб з особливими освітніми потребами, забезпечення якісного навчання осіб з особливими освітніми потребами та створення в закладі освіти безпечного, та комфортного освітнього середовища.

Завдання підвищення кваліфікації:

1. Ознайомити слухачів із засадами організації в закладах освіти інклюзивного навчання для осіб з особливими освітніми потребами.
2. Інформувати слухачів щодо правил охорони праці та безпеки життєдіяльності в закладі освіти.
3. Сприяти формуванню готовності щодо надання домедичної допомоги в закладах освіти.
4. Інформувати щодо безпеки освітнього процесу в умовах війни.
5. Ознайомити слухачів з правами та обов'язками учасників освітнього процесу в закладах освіти.
6. Сформувати розуміння функцій та завдань асистента учня (дитини) в закладі освіти.
7. Поглибити знання слухачів щодо можливих потреб здобувачів освіти з особливими освітніми потребам, зокрема видів обладнання та послуг.
8. Забезпечити в слухачів розвиток практичних навичок, необхідних для створення інклюзивного, безбар'єрного середовища, наданні підтримки та супроводу дитині з особливими освітніми потребами для реалізації нею індивідуальної освітньої траєкторії.

Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться:

Б1. Психологічна компетентність

Б1.1. Здатність визначати і враховувати в освітньому процесі вікові й індивідуальні особливості здобувачів освіти, їхній психоемоційний стан.

Б1.2. Здатність використовувати стратегії роботи зі здобувачами освіти, які сприяють розвитку їхньої позитивної самооцінки, я-ідентичності.

В1. Інклюзивна компетентність

В1.1. Здатність створювати умови, які забезпечують функціонування інклюзивного освітнього середовища;

В1.3. Здатність забезпечувати в освітньому середовищі сприятливі умови для кожного здобувача освіти з урахуванням вікових та інших індивідуальних особливостей.

В2. Здоров'язбережувальна компетентність

В2.1. Здатність організовувати безпечне освітнє середовище, використовувати здоров'язбережувальні технології під час освітнього процесу.

В2.2. Здатність здійснювати профілактично-просвітницьку роботу з учасниками освітнього процесу щодо безпеки життєдіяльності, санітарії та гігієни.

В2.5. Здатність надавати домедичну допомогу учасникам освітнього процесу.

Очікувані результати підвищення кваліфікації.

За результатами навчання слухачі поглиблюють та розширяють **знання** про:

- основні підходи до організації інклюзивного освітнього процесу;
- основні поняття «особа з особливими освітніми потребами», «інклюзивне навчання»;
- правила охорони праці та безпеки життєдіяльності в закладі освіти;
- щодо прав та обов'язків учасників освітнього процесу в закладах освіти.

Слухачі будуть **уміти**:

- взаємодіяти з іншими учасниками освітнього процесу;
- створювати безбар'єрне, безпечне, інклюзивне освітнє середовище;
- виконувати функції асистента учня (дитини) в закладі освіти;
- надавати домедичну допомогу учасникам освітнього процесу;
- виконувати поставлені завдання в інтересах здобувачів освіти з особливими освітніми потребами.

Система та критерії оцінювання результатів:

Оцінювання результатів навчання слухачів у межах програми здійснюється з метою перевірки досягнення визначених результатів навчання та сформованості професійних компетентностей, зокрема, здатності застосовувати набуті знання й уміння та інструменти у практичній діяльності. Оцінювання здійснюється на основі автоматизованого тестування.

Компоненти оцінювання. Для зарахування результатів навчання слухач повинен виконати наступні компоненти:

- тестування за результатами навчання програми. Слухач проходить підсумковий тест, який охоплює ключові поняття, підходи та інструменти,

передбачені програмою. Тест містить не менше 10 завдань різних типів. Максимальна кількість балів, яку можуть отримати слухачі за виконання підсумкового тесту – 20 балів. Мінімальний прохідний бал - 70 % від максимально можливого (14 балів);

- самооцінювання. Слухач заповнює форму самооцінювання, у якій відображає рівень досягнення результатів навчання та власний прогрес у межах програми;

- участь у синхронних та асинхронних активностях. Для зарахування необхідна участь щонайменше у 75 % запланованих синхронних онлайн-сесіях та виконання ключових асинхронних завдань програми.

Умови успішного проходження курсу:

Для отримання сертифікату необхідно виконати підсумковий тест та отримати не менше 14 балів, взяти участь щонайменше у 75 % запланованих синхронних онлайн-сесіях.

Документ про підвищення кваліфікації: сертифікат.

2. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Програмою передбачено інтерактивні лекційні заняття, що побудовані на засадах партнерства та активного діалогу. Під час теоретичного блоку слухачі не лише ознайомляться з нормативною базою та міжнародним досвідом, а й долучаться до дискусій, розв'язання ситуаційних завдань (кейсів) та спільного аналізу забезпечення підтримки осіб з особливими освітніми потребами.

Особливістю практичних занять є конкретизація роботи асистентів учня (дитини) щодо супроводу під час інклюзивного навчання осіб з особливими освітніми потребами, створення безпечного, та комфортного освітнього середовища.

Підсумкові заходи передбачають проходження підсумкового тестування.

Зміст програми структуровано у чотири навчальні модулі, що охоплюють сім взаємопов'язаних тем.

Протягом навчання слухачі виконують практичні завдання та підсумковий тест із 10 питань (20 балів). Максимальна кількість балів, яку можуть отримати слухачі, опанувавши програму – 20 балів. Прохідний бал - більше 14. Учасники, які успішно пройшли навчання та склали підсумковий тест, отримують сертифікат.

Кількість годин, що відводиться на засвоєння змісту Програми, складає 15 год, з них: 4 год. – лекційні заняття, 10 год. – практична робота, 1 год. – підсумкові заходи, які передбачають виконання підсумкового тестування.

Назва навчальних тем	Кількість годин				
	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Контрольні заходи	Усього
МОДУЛЬ 1. ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ					
Тема 1.1 Практичні аспекти організації інклюзивного навчання в закладах освіти		2			2
Тема 1.2 Діти з ООП: особливості психофізичного розвитку та забезпечення підтримки в освітньому процесі	2				2
Разом за модулем	2	2			4

МОДУЛЬ 2. ОХОРОНА ПРАЦІ ТА БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ В ЗАКЛАДІ ОСВІТИ					
Тема 2.1 Безпека життєдіяльності, надання домедичної допомоги в закладі освіти в закладі освіти		2			2
Тема 2.2 Забезпечення безпечного та комфортного освітнього середовища в закладі освіти		2			2
Разом за модулем		4			4
МОДУЛЬ 3. ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ					
Тема 3.1 Права та обов'язки учасників освітнього процесу в закладах освіти	2				2
Разом за модулем	2				2
МОДУЛЬ 4. ФУНКЦІЇ АСИСТЕНТА УЧНЯ (ДИТИНИ) ТА ЗАВДАННЯ ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСВІТИ ОСІБ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ					
Тема 4.1 Функції та завдання асистента учня (дитини), особливості надання послуг соціального супроводу дитини з ООП		2			2
Тема 4.2 Соціалізація дитини з ООП та взаємодія асистента учня (дитини) з його (її) батьками		2			2
Разом за модулем		4			4
Підсумкові заходи				1	1
Усього	4	10		1	15

3. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

МОДУЛЬ 1. ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ

Тема 1.1. Практичні аспекти організації інклюзивного навчання в закладах освіти.

Реалізація права учнів з ООП на освіту в українському законодавчому полі: Конституція України, Закон України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», «Про повну загальну середню освіту», постанова КМУ «Порядок організації інклюзивного навчання у закладах дошкільної освіти», «Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти». Зміни в нормативно-правових актах щодо організації інклюзивного навчання. Поняття «інклюзія», «інклюзивне навчання», «особа з особливими освітніми потребами». Сутність, завдання, принципи та цінності інклюзивного навчання. Практичні аспекти організації та впровадження інклюзивного навчання у закладах дошкільної, позашкільної та загальної середньої освіти: передумови, нормативно-правове забезпечення.

Компоненти забезпечення підтримки здобувачів з особливими освітніми потребами у закладі освіти. Роль інклюзивно-ресурсних центрів у наданні підтримки. Забезпечення партнерської взаємодії всіх учасників освітнього процесу.

Тема 1.2. Діти з ООП: особливості психофізичного розвитку та забезпечення підтримки в освітньому процесі.

Категорії осіб з особливими освітніми потребами. Етичні норми термінології. Причини виникнення порушень. Особливості психофізичного розвитку дітей з інтелектуальними порушеннями, навчальними, функціональними та соціоадаптаційними труднощами. Вікові та індивідуальні особливості осіб з особливими освітніми потребами з урахуванням категорій (типів) особливих освітніх потреб (труднощів). Забезпечення підтримки в освітньому процесі. Роль асистента дитини в діяльності команди психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами.

МОДУЛЬ 2. ОХОРОНА ПРАЦІ ТА БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ В ЗАКЛАДІ ОСВІТИ

Тема 2.1. Безпека життєдіяльності, надання домедичної допомоги в закладі освіти.

Особиста безпека і здоров'я, турбота про безпеку і здоров'я оточуючих людей в процесі виконання функціональних обов'язків на робочому місці.

Базовий алгоритм допомоги людині у критичному (загрозливому для життя стані). Допомога при сторонніх тілах бронхів, серцево-легенева реанімація, підвищена температура тіла (гіпертермічний синдром), допомога при судомному стані.

Тема 2.2. Забезпечення безпечного та комфортного освітнього середовища в закладі освіти.

Створення інклюзивного освітнього середовища у закладі освіти. Розуміння безпечного освітнього середовища. Огляд законодавства щодо забезпечення безпечного освітнього середовища, інклюзивного освітнього середовища, протидії булінгу. Визначення термінів «розумне пристосування» та «універсальний дизайн», визначення підходів для забезпечення безпечного та комфортного освітнього середовища в закладі освіти. Ресурсна кімната в закладі освіти: основні функції та призначення. Можливості використання ресурсної кімнати асистентом. Використання в роботі зі здобувачами освіти матеріалів, пристроїв та обладнання (за потреби) для задоволення їхніх індивідуальних потреб у навчанні й розвитку. Організація безпечного освітнього простору в умовах воєнного стану. Оповіщення, види сигналів оповіщення, порядок дій під час різних видів оповіщення цивільного захисту.

МОДУЛЬ 3. ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

Тема 3.1. Права та обов'язки учасників освітнього процесу в закладах освіти

Визначення переліку учасників освітнього процесу. Інформування про права та обов'язки всіх учасників освітнього процесу відповідно до законодавства, а також про права та обов'язки асистента учня (дитини), визначених Наказом № 1236.

Дотримання принципу конфіденційності стосовно стану здоров'я та іншої особистої інформації про учасників освітнього процесу.

Умови та правила проходження профілактичного медичного огляду.

МОДУЛЬ 4. ФУНКЦІЇ АСИСТЕНТА УЧНЯ (ДИТИНИ) ТА ЗАВДАННЯ ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСВІТИ ОСІБ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ

Тема 4.1. Функції та завдання асистента учня (дитини), особливості надання послуг соціального супроводу дитини з ООП.

Функції асистента дитини (учня) в межах здійснення соціального супроводу. Завдання асистента учня (дитини) із забезпечення освіти осіб з

особливими освітніми потребами. Роль асистента учня (дитини) у провадженні освітнього процесу та забезпечення взаємодії з педагогічними працівниками. Особливості забезпечення соціальних потреб дітей з особливими освітніми потребами в закладі освіти. Документація асистента учня (дитини).

Тема 4.2. Соціалізація дитини з ООП та взаємодія асистента учня (дитини) з його (її) батьками.

Сутність поняття «соціалізація дитини». Класифікація факторів соціалізації. Роль сім'ї в соціалізації дитини з особливими освітніми потребами; стадії емоційного реагування. Проектування етапів соціалізації дитини з ООП. Психолого-педагогічні умови соціалізації дитини з особливими освітніми потребами у закладі освіти. Принципи та основні шляхи співпраці з батьками. Соціально-економічні умови успішної соціалізації дитини в соціумі.

3.1. Орієнтовний перелік практичних завдань

(виконуємо разом на занятті)

1. Практичне завдання до теми 2.2

Тема: Забезпечення безпечного та комфортного освітнього середовища.

Мета: запропонувати, спланувати та проаналізувати приклади дій до заданої теми.

Завдання:

1. Обговорити можливі варіанти використання ресурсної кімнати та її обладнання.
2. Скласти/озвучити алгоритм дій під час різних видів оповіщення цивільного захисту.

Формат виконання: робота в групах, спільне обговорення.

2. Практичне завдання до теми 4.1

Тема: Функції та завдання асистента учня (дитини).

Мета: проаналізувати ключові аспекти до заданої теми.

Завдання:

1. Обговорити основні завдання, які входять та не входять у функціональні обов'язки асистента учня (дитини).

Формат виконання: спільне обговорення.

3. Практичне завдання до теми 4.2

Тема: Соціалізація дитини з ООП та взаємодія асистента учня (дитини) з його (її) батьками.

Мета: актуалізувати ефективні форми взаємодії з сім'єю дитини з особливими освітніми потребами.

Завдання:

1. Обговорити можливі чинники, які впливають на успішність соціалізації дитини з ООП в закладі освіти.
2. Визначити найефективніші форми взаємодії асистента учня (дитини) з батьками дитини з особливими освітніми потребами.

Формат виконання: спільне обговорення

4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правові документи

1. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>. (дата звернення: 11.06.2026).
2. Про позашкільну освіту : Закон України від 22.06.2000 № 1841-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1841-14#Text> (дата звернення: 11.06.2026).
3. Про дошкільну освіту: Закон України від 06.06.2024 № 3788-IX (із змінами) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3788-20#Text> (дата звернення: 11.06.2026).
4. Про повну загальну середню освіту : Закон України від 16.01.2020 № 463-IX (зі змінами) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>. (дата звернення: 11.06.2026).
5. Про захист персональних даних : Закон України від 01.06.2010 № 2297-VI URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text> (дата звернення: 11.06.2026).
6. Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні : Закон України від 06.09.2012 № 5207-VI (із змінами) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5207-17#Text> (дата звернення: 11.06.2026).
7. Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах дошкільної освіти : постанова Кабінету Міністрів України від 10.04.2019 № 530 (із змінами) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/530-2019-%D0%BF#Text> (дата звернення: 11.06.2026).
8. Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти : постанова Кабінету Міністрів України від 15.09.2021 № 957 (із змінами) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/957-2021-%D0%BF#Text> (дата звернення: 11.06.2026).
9. Про організацію інклюзивного навчання в закладах позашкільної освіти : постанова Кабінету Міністрів України від 21.08.2019 № 779 (із змінами) URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/779-2019-%D0%BF#Text> (дата звернення: 11.06.2026).

10. Про внесення змін до Примірного положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в закладі загальної середньої та дошкільної освіти : наказ Міністерства освіти і науки України від 29.05.2025 № 787. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0787729-25#Text> (дата звернення: 11.06.2026).

11. Положення про асистента дитини з особливими освітніми потребами в закладі дошкільної освіти : наказ Міністерства освіти і науки від 20.03.2025 № 474 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0519-25#Text> (дата звернення: 11.06.2026).

Основна література

1. Діти з особливими освітніми потребами та організація їх навчання: Наук.-метод.посіб./А.А.Колупаєва, Л.О. Савчук., - видання доповнене та перероблене,- К.: Видавнича група «АТОПОЛ», - 2011. - 273с.

2. Інклюзивне навчання: вибір батьків / А.А.Колупаєва, Л.М. Наконечна, – Харків: Вид-во «Ранок», ВГ «Кенгуру», 2018. - 56 с.

3. Педагогіка інклюзивної освіти: навчально-методичний посібник / С.П. Миронова. – Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський державний університет, редакційно-видавничий відділ. – 2016. - 164с.

Додаткова література

1. «Абетка безпеки» Інформаційний матеріал, що розроблений ДСНС URL: <https://dsns.gov.ua/abetka-bezpeki> (дата звернення: 12.06.2026).

2. Брошура «У разі надзвичайної ситуації або війни» URL: <https://drive.google.com/file/d/1ZP3yHkaLYcrJW-XXBfQokiji12ue-Ffa/view> (дата звернення: 12.06.2026).

3. Дії учасників освітнього процесу в разі надзвичайних ситуацій URL: <https://eo.gov.ua/dii-uchasnykiv-osvitnoho-protsesu-v-razi-nadzvychaynykh-sytuatsiy/2022/01/18/> (дата звернення: 12.06.2026).

*Ось багате,
не так це вже
і багато!*

